

לא יחפור פרק שני בנא בתרא

כא.

עין משפט נר מצוה

לב א מיי פ"ו מהל' שמנס
הל' י ופ"י מל' מ"ח
הל' א סג עפ"ן פ"ו טושיע
ח"מ ס"י ק"ו פ"ו וטושיע
לב ב מיי פ"ב מהל'ט
מ"ח הל'ט א סג עפ"ן
ב טושיע י"ד ע"ש פ"ו א
ל"ד ג ד מיי ע"ש הל' ב
טושיע י"ד ע"ש פ"ו א
ועפ"ן ח:
לה ה מיי ע"ש טושיע י"ד
ע"ש פ"ו א:
טושיע י"ד ע"ש פ"ו א:
ל"ו ו טושיע ע"ש פ"ו ט:
ל"ז ז ח ט י ב ל מיי פ"ו
מהל' ע"ש הל' א סג עפ"ן
עפ"ן פ"ו טושיע ח"מ ס"י
ק"ו פ"ו א:
ל"ח מ ט ע פ מיי פ"ב
מהל' מ"ח הל' ו סג עפ"ן
עפ"ן י טושיע י"ד מ"ח רמה
טושיע ט:
ל"ט צ ק מיי ע"ש הל' ה
טושיע י"ד ע"ש פ"ו א:
טו:
כ ד מיי ע"ש טושיע י"ד
ע"ש פ"ו א:
מא ש טושיע ע"ש פ"ו א:
מ"ח:
מב ח מיי ע"ש הל' ו
טושיע י"ד ע"ש פ"ו א:
ט:

רבינו גרשום (המשך)
רפואה או מקרא יכול
לעכב עליו דלא מצי עבדי:
ולא לסופר יהודי. מלמד
תינוקות אילמא דמיני מעבכ.
הבא במאי עסקין בסופר
מחא שהוא סופר העיר
שכותב שטרות וספרים לכל
מצי מעכב מחמת הונסין
אצלו ואית דמפרישי ספר
מגזר שכתוב כל בני העיר:
לא ממטין יונקא ממחא
מפני חזקתן
להושיב מלמד תינוקות
בכל ספק ופלך: ואי
מפסקי נהרא לא ממטין.
דאיכא להושיב דלמא יתא
רגיל לבידל לחודיה ונפיל
לנהרא: תיתורא. גשר
מרוצב: גמלא. גשר עשוי
מבשר צד ומשני צדי הנהר
קבועין ב' יתרות וקשרו
חבל א' מזה לזה ואותן
העוברין על אותו נסר צד
מסמין יתרון בחבל ועוברין
אבל התינוקות שאין בהן
דעת לסמוך לא ממטין
דילמא אית לחודיה ונפיל:
סך מקרי דרדקי. עד כ"ה
לתימיהם יכול ללמוד אחד:
ריש דוכנא. ממנה תחתיו
עד שסייע לו ללמוד
הנער. ואין מנכין לו לרב
משכירותו כדי לשבור אותו
ריש דוכנא אלא מסייעין
ליה ממתא הצבור שורכין
אותו ריש דוכנא. מאי
לעמא לא מסלקי ליה
לההוא דלא גריס כל כך
דאי מסלקין ליה מותבינן
להו קמיה ההוא דגריס טפי
אמר א' מרשילנא מסלקי
להו קמאי כי ויכח דסלקי
להו קמיה דאדין ומעין
בהו שלא יכא אחד דגריס
טופי מיינה ויסיקו ממנו.
ומתבסס בהו הבהב משום
קמא טופריס תובה חכמה
שזה קמא ליה: חד דגריס
הרבה וחד דייק כל כך:

וכור אותו האיש לשוב ויהושע בן נמלא שמו. הוא אותו (ו) האיש
לאמר רב יוסף (ביבמות דף סא). תרקבא דדיגרי עיילא ליה
מרתא בת זייתוס לינאי המלך עד לאוקיס ליהושע בן גמלא ככהני
רצוני ולדיק גמור היה כדאשכחן הכא והא דקאמר התם (ס)
קטורי קא חזינא הכא לפי שהיו
אחרים חשונים ממנו א:

ולמדתם אותם ולמדתם אתם.
יש פסרים דלף גרסי
ולמדתם אתם וריש מרדכיב ולמדתם
משמע (ט) מעמכם: **כי מציון תצא**
תורה. לפי שהיה רואה קדושה גדולה
וכהנים עוסקים צעזעה היה מכוון
לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה
כדדריש' צפרי למען תלמד ליראה
וגו' גדול מעשר שני שמביא ליה
תלמוד לפי שהיה עומד צירושלים
עד שיאלכ מעשר שני שלו והיה
רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים
וצעזעה היה גם הוא מכוון ליראת
שמים ועוסק בתורה: **בבן שש בבן**
שבוע. כגון שש צדריא כגון שבע
צדריא: **בבציר מבר שית לא**
(פ"ה מ"ב) בן חמש שנים למקרא
צדריא לגמרי כדאמר צדריא
(דף נ ו) הלומד בנו פחות מנן שש
רץ אחריו ולינו מגיעו ואיכא דלמרי
חזריו רצין אחריו ואין מגיעין אותו
ותרוייהו איתנהו דחליש וגמיר
ואיצית איתא לא כדכחש והא צדריא:
אחד מבני מבוי ב'. פי רש"י
דלף גרס מבוי א' אלא חזר דלי
גרס מבוי תיקשי לאציי דשרי בחצר
אחרת וההיא דעושה אדם חנות צלל
חנות של חזירו שרי (ו) לכל הפחות
בחצר אחר ורצא נמי לא פליג עליה
אלא דמוקי ממני' דשריא חף צאוה
חזר והאך אחר אפילו בחצר אחרת
אלא אחר ממני חזר רס:

וגרדי. וא"ת ומאי שנא גרדי
מצעל ריחים דתגן צמתי'
דאין יכול לנחות צידו ולומר איני
יכול לישן מקול הריחים ומקול הפטיש
ו"ל דמתני' צעזעה דלויקא ואלא
צגרי דעושה לאוקיס דלויקא נכנסין
ויולאין וא"ת הא אחרים צבונן האלי
בר מנזאה דלוקי ריחיים כו' דינא הוא
דמעכב עליה משום דלמך ליה קא
פסקת לחייתי משמע דלי לאו משום
דקא פסקת לחייתי היה יכול להעמיד
עם הריחים אע"ג דעושה לאחרים
ולקמן נמי תניא עושה אדם חנות
צלל חנותו של חזירו כו' דאף על גב
דאיכא נכנסין ויולאין טובא דדומק
לחלק דהתם כנר יש יולאין ונכנסין
לריחים הראשון או לחנות הראשון
מאי

ו"ל דהתם בחצר אחרת שרי א"נ מתני'
אבל בגריד יש הרבה יולאין ונכנסין שהרבה מציאין לו מטוה: **ולא** אסופר ארמאי. משמע דאם לא (ו) סופר היה שרי להשכיר לארמאי
ארבעת אמיראלי דוחק תלחך זין מנר לשכירות ונראה לרי' דהתם כשישראל רצה לקנות אבל אם לא היה רוצה לקנות מותר:
בסופר מוא. אי נראה לפרש כפ"ה דסופר מנא היינו מלמד תינוקות של כל העיר דאיכא קול גדול דהא לקמן אמר רבא מקרא דרדקי
וסופר מתא כמותרין ועומדין כיון דאשמועינן דמקרי דרדקי הוי פסידא דלף הדך ה"ה מלמד כל תינוקות העיר ואמאי איצטרך
תו למינקט סופר מתא ואין לפרש נמי כפ"ה (ה) צהמקבל (ב"מ דף קט:) סופר מתא מספר אנשי העיר דהא קרי (ט) הכא צדריאתא
סופר אלא נראה כמו שפי' ר"ח סופר מתא כותב שטרות העיר ו' ולפי חשיב ליה לקמן פסידא דלף הדך אס נכתב השטר שלא כדין:
מתקנת יהושע בן נמלא ואילך לא ממטינן יונקא ממתא אמתא. וכגון שיש חלק כ"ה יונקא שראויין להשכיר להם מלמד ואם
תאמר הא אי הוה ממטינן לכו למתא אחרימי יאטרכו מלמד צפני עמנן כיון דאיכא כ"ה יונקא וא"כ מאי נפקא מינה
וי"ל דנפקא מינה דלי הו' צ' מלמדי תינוקות צאדק מלמד היינו יכולין להושיב חתיים צפני זה וחתיים צפני זה:
סך מקרי דרדקי ב"ה יונקי. אצל פחות מכאן אין צני העיר יכולין לכוף זה אלא זה העיר יכולין להם מלמד: פרי"ח דריש' ארמיה וזכר דעין
והיינו רמיה דלף אשגח למדע היכי הוה קרי למלמדיה וכ"נ אצל אין נראה זהו טעה ולימירו זכר דריש' לאו רמיה הוא:

סיפא אהאן לתינוקות של בית רבן. ואע"ג דקול הכא ממחמת אחרים
לא מצי מחויי: משום פקנה יהושע בן גמלא. אחד מן הכהנים
הגדולים שעמדו צבית שני כדאמר ביבמות (דף סא): **ולמדתם** (ו) **אוס.**
האב עלמו מנוה ללמדו: פלך. הרבה מדינות צפנך אחד והוא
לשון אפרכיאי: **רב שמואל בר שילא.**

מלמד תינוקות היה (לעיל דף ק:)
ואספי ליה. האכילהו והסקה תורה
צעל כרמו כשור שנותנין (ט) עליו עול
על זאורו: לא סמחיה אלא בערקתא
דמסנא. צדעות של מנעלים
כלומר מכה קלה שלא יחוק: ליהו
זוטא לחצרי. אינך זקוק לייסרו
יותר מדאי ולא לסקלו מלפניך אלא
ישב עם האחרים צלוותא וסופו
למת לב: **רופא.** מוהל: **אומן.**
מקין דם: **מעבדין עליו.** מפני
שמרבה עליהן קול נכנסין ויולאין:
לסופר יהודי. מלמד תינוקות:
צופר מתא. מלמד תינוקות העיר
ומושיב מלמדים תחמיו והוא מורה
את כולם איך יעשו ויש עם קול גדול:
מתקנס יהושע בן גמלא ואילך. שיסבו
מלמדי תינוקות בכל עיר: לא ממטינן
יונקא ממתא למתא. ללמוד מניס
ליום שמא יחוק צדריס שהשטן מקטרג
צשעת הסכנה שנאמר פן יקראנו אסון
(בדלית מצ) אלא יוכל לכוף בני אותו
מתא להושיב מלמדי תינוקות: **סיפורא.**
גשר רחב וחזירו צמחמות (דף נה.)
תימורא דתפליין מקום מושבם שדומה
לגשר: **גמלא.** לוח קלרה: סך מקרי
דרדקי. מנין תינוקות הראויין
ללמד אחד: ריש דוכנא. שומע עם
התינוקות מפי המלמד וחוזר ומשגירו
כפי התינוקות ואותו ריש דוכנא
נוטל סכר: ומסייעין ליה **ממתא.**
לשכור לו אותו ריש דוכנא: **דילמא**
אסי לויטשולו. יתפאר צלצו שאין
כמותו ויתשל מן התינוקות ולא
יירא שמא יסקוהו: כל שכן
כשתצננוהו יתן לב להיות למד יפה
דלוא. מתקאלת חזירו שסקלוהו מפניו
שיציישנו צבני העיר: דגריס
ולא דייק. שולמד הרבה ולא דייק
צלמוד התינוקות שלא ישמשו:
מאי

א. היו גדולים ממנו
שהיו תארים יותר לכהונה
גדולה. מתי' דלויקא עובת
פ"ב. דהתם ליכא עובת
נכנסים ויוצאין רש"י.
ג. בחספדות. כפי צ"ח.
ד. מהמקבצים בני העיר
אצלו. כפי יוסף.
ה. [א]תן חכב שחב לו
בטעות. אין משלם לו
ההפסד שהגיע לו ברעות
השטר. דגריס בעלמא
הוא. ע"ש לקמן.)

מוסף רש"י
ואספי ליה כתורא.
הלעיסו מורה כבוד שאפה
מלעיסו ואכנסו מאכל
(כחובות ג.)

מוסף תוספות
א. היו גדולים ממנו
שהיו תארים יותר לכהונה
גדולה. מתי' דלויקא עובת
פ"ב. דהתם ליכא עובת
נכנסים ויוצאין רש"י.
ג. בחספדות. כפי צ"ח.
ד. מהמקבצים בני העיר
אצלו. כפי יוסף.
ה. [א]תן חכב שחב לו
בטעות. אין משלם לו
ההפסד שהגיע לו ברעות
השטר. דגריס בעלמא
הוא. ע"ש לקמן.)

(א) כמותו נ. ט. ודימנין
דפלי שאלותיו ריש אמתא.
(א) פי' איצטנא קרעא דיוק ראש
אצטנא שש יוכיבני עיר עיר
(דף ק) (ד) לקמן נ"ח.
(ה) פסחים ק"ב. (ו) ל"ל כ"ח.
(ז) דנפוס היקד דפוס נגשמי
בכל התוס' ספר בלא ו"ו רק
ההאון הכא צברימא סופר
הוא צו"ה. (ח) ולפניו יש אלא
נמלא שום פי' צב"ה. (ט) אלא
כסאול (דף ק). רש"י.

תורה אור השלם
1 ולמדתם אתם את בניכם
לדבר עם שבחך בביתך
ובלכתך בדרך ובביתך
ובקופך. דברים א' א'
2 וקלבו עמי רבים
ואמרו לכו ונעלה אל ה'
א' אל בית אלתי ונעבד ר'נו
מוד'ינו ונלכה בארתינו
ב' מציון תצא תורה דבר
א' מירושלם: שיהיו ב' ג
3 כי שבת יחדשים ושב
שם יאב וכל ישראל עד
הכרית כל זכר באדום:
מלכים א' א' טז

הגהות הב"ח
(א) גמ' תא מורה גרי
ועיניו: (ב) שם מבעט ל"ל
ואת י' מתמ: (א) רש"י ד"ה
ואספי וסי' שנותנין לו עול:
(ג) תוס' ד"ה זכר וסי' הוא
אותו דלמך ל"ל ותימא אסי
מתק: (ד) ה' ולמתיא וסי'
מתמ אתם בעצמכם:
(ו) ד"ה חת וסי' עיר נכני
לכל הפחות: (ד) ד"ה ולא וסי'
הא לא היה סופר וסי' א"ת
ל"ה אמרי: (ח) ד"ה צופר
וסי' דא קרי ליה תא:

מוסף רש"י
ואספי ליה כתורא.
הלעיסו מורה כבוד שאפה
מלעיסו ואכנסו מאכל
(כחובות ג.)

מוסף תוספות
א. היו גדולים ממנו
שהיו תארים יותר לכהונה
גדולה. מתי' דלויקא עובת
פ"ב. דהתם ליכא עובת
נכנסים ויוצאין רש"י.
ג. בחספדות. כפי צ"ח.
ד. מהמקבצים בני העיר
אצלו. כפי יוסף.
ה. [א]תן חכב שחב לו
בטעות. אין משלם לו
ההפסד שהגיע לו ברעות
השטר. דגריס בעלמא
הוא. ע"ש לקמן.)